

FONETİK VE GRAMER

- Bilinen en eski gramer çalışması MÖ 5. yüzyılda Hindistan'da yapılmıştır. Bu Leonard Bloomfield'in 'İnsan zekasının en büyük anıtlarından biri' olarak nitelendirildiği gramerci Pānini'nin *Ashtādhyāyī* (Sekiz Kitap) adlı eseridir.
- Mundaka Upanishad'da şöyle yazar;
- Brahma'yı bilenlerin hep söyleidği iki tür bilgi vardır: Yüksek bilgi ve alçak bilgi. Bunlardan alçak olan Rgveda, Yacurveda, Sāmaveda ve Atharvaveda ile fonetik *śiksha*, ritüel *kalpa*, gramer *vyakarana*, etimoloji *nirukta*, şiir ölçüsü *çandas* ve astroloji *cyotisha*'dır.
- Yüksek bilgi ise Ölümsüz Olan'ı kavramadır.
- Bu son altı bilim dalını Vedāngalar olarak adlandırırlar. Bunlar Vedalardaki bilgilerin doğru anlaşılmasını sağlamak için türetilmişlerdir.

FONETİK VE GRAMER

- Sanskrit edebiyatını şu dönemlere ayırarak inceleyebiliriz:
- 1. MÖ 1250-200 Samhitalar (Rig, Sama, Yacur ve Atharva), Brāhmanalar, Aranyakalar ve Upanishadlar.
- 2. MÖ 300-MS 300 arasında yazıya geçirilmiş olan Mahābhārata ve Rāmāyana
- 3. MS 400-MS 1000 arası yazılmış olan dramlar (en büyük isim 5. yüzyılda yaşamış olan Kālidāsa'dır.)
- 4. MS 200- MS 1000 arası yazılmış olan Puranalar,
- 5. Tanrıların, özellikle Şiva'nın dişil enerjilerinin (şakti) konu edildiği Tantralar.

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

- Sanskrit dilinin söz türleri, isim, sıfat, belirteç, adıl, eylem, ilgeç, bağlaç ve ünlem olarak belirtilebilir.
- Sanskrit dilinin en önemli özelliği, sözcüklerin isim, sıfat, zamir, fiil gibi bütün durumlarında çekime uğruyor olmasıdır. Bu çekimler sayesinde söz diziminde belirli bir sıralamaya gerek kalmaz; ama yine de Sanskrit söz dizimi Türkçe'deki sıraya benzer bir yol izler. Aşağıdaki iki cümlede, sözcüklerin çekim eklerini değiştirerek anlamın nasıl değiştiğini görebiliriz.
- Rāmaḥ aṣvam paśyati = Rāma atı görüyor
- Rāmam aṣvaḥ paśyati = Rāma'yı at görüyor

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

- Bu cümleden hareketle eril 'aşva' sözcüğünün ve 'paş (drş)' görmek eyleminin çekimleri ise şöyledir.

Sonu /a/ ile biten eril aşva (at) sözcüğünün çekimi:

	Tekil	Dual	Çoğul
N.	aşvaḥ	aşvau	aşvāḥ
Acc.	aşvam	aşvau	aşvān
I.	aşvena	aşvābhyām	aşvaiḥ
D.	aşvāya	aşvābhyām	aşvebhyaḥ
Abl.	aşvāt	aşvābhyām	aşvebhyaḥ
G.	aşvasya	aşvayoḥ	aşvānām
L.	aşve	aşvayoḥ	aşveshu
V.	aşva	aşvau	aşvāḥ

Drş (görmek) eyleminin geniş zaman gövdesi /paş/ kökü ile yapıldığından, bu eylemin geniş zaman çekimini şöyle gösterebiliriz:⁹

Parasmaipādam			Ātmanepādam		
Tekil	Dual	Çoğul	Tekil	Dual	Çoğul
1. paşyāmi	paşyavaḥ	paşyāmaḥ	paşye	paşyāvahe	paşyāmahe
2. paşyasi	paşyathaḥ	paşyatha	paşyase	paşyethe	paşyadhve
3. paşyati	paşyataḥ	paşyanti	paşyate	paşyete	paşyante

Parasmaipādam'da yapılan iş başkası adına iken, Ātmanepādam'da yapılan iş yapanın kendi adınadır. Örnekler:

⁹ Çekim listesinin Türkçe karşılığı şu şekildedir: Görürüm, görürsün, görür; ikimiz görürüz, ikiniz görürsünüz, ikisi görürler; görürüz, görürsünüz, görürler. Par. ve Ātm. arasında anlam farkı varsa da Türkçe karşılıklarını verirken bu farkı net olarak belirtmiyoruz.

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

- Sanskrit'te eylemler iki grup halinde bulunur. Birinci grupta 1,4,6, ve 1. sınıf; ikinci grupta ise 2,3,5,7,8,9. halinde bulunurlar ve bu halleriyle kullanılmazlar. Kök halindeki eylem kullanılacağı zaman mutlaka gövde veya takı alır.
- Fonetik özelliklerine bakıldığında en çok dikkati çeken özelliğin Sandhi adı verilen, sesler arasındaki bağlam, uzam ya da kesiklik biçimindeki değişiklikler olduğunu görürüz. Sanskrit dilinde sözcükler birbirini izlerken, bunların ilk heceleri ile son heceleri arasında birtakım etkileşimler olur; sesler birbirlerini kuvvetli bir şekilde eritir ve yutarlar yahut başka birtakım değişmeler olur. Sandhinin üç tipi vardır: Sesliler Sandhisi (*Svarasandhi*), Sessizler Sandhisi (*Halsandhi*) ve Nefes Sandhisi (*Visargasandhi*).

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

- Veda Sanskritinin özelliği, tonlamanın çok sık yapıyor olmasıydı. Klasik Sanskritte bu özellik oldukça azalmıştır. Sanskrit ve ondan türeyen dillerde, içinde 'h' sesi olan harfler bulunur. Örneđin bha, dha, pha... gibi.
- Sanskrit dilinde içinde eylem olmayan cümleler bulunabilir. Bu tür 'nominal' cümleleri Türkçeye çevirirken kendimiz -dir, -dır veya -idi gibi bir takı koyarak anlamlandırabiliriz.
- sarveshu peyeshu calam pradhanam
- bütün içkiler içinde su en iyisi (-dir).
- Ayrıca prefix denilen örnekler de eylemlerin başında çokça kullanılır. Bu ek fiilin anlamını bambaşka bir hale getirebilir. Belli başlı örnekleri şunlardır:
- ati: üstünde, -den öteye
- adhi: üzerinde
- abhi: içine doğru
- upa: karşı
- anu: boyunca

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

• Dört çeşit birleşik sözcük (compound) vardır:

1) Dvandvā 2) Tatpuruṣha 3) Bahuvrihi 4) Avyāyibhava

1) hariharau = tanrı Hari ile tanrı Hara
sukhadukhe = sevinç ile keder

2) devadatta = tanrıverdi
svargapatita= gökten düşmüş

3) prasannamukha= güzel yüzlü
dirghabahu= uzun kollu

4) pratyahan= her gün
anugunam= erdem gereği

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

• Sanskritte altı temel zaman (kālāh) vardır.

1- Present (Vartamanah)

2- Aorist (Bhutih)

3- İmperfect (Anadyatanabhutih)

4- Perfect (Parokshabhutih)

5- I. Future (Anandyatanabhavishyan)

6- II. Future (Bhavishyan)

Yaptığın işin niteliğini belirten üç tarz vardır: 1) Haber (Indicative) 2) İhtimal-Dilek (Optative veya Potential), 3) Emir (Imperative).

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

Aşağıda sırasıyla Imperfect, Perfect ve Future çekimlerini gösteren birer çekim listesi verilmiştir:

bhū (olmak) eyleminin Imperfect çekimi:

	Par.			Atm.	
Tekil	Dual	Çoğul	Tekil	Dual	Çoğul
1. abhavam	abhavāva	abhavāma	abhava	abhavāvahi	abhavāmaḥi
2. abhavah	abhavatam	abhavata	abhavathāh	abhavethām	abhavadhvam
3. abhavat	abhavatām	abhavan	abhavata	abhavetām	abhavanta

kṛ (yapmak) eyleminin Perfect çekimi:

	Par.			Atm.	
Tekil	Dual	Çoğul	Tekil	Dual	Çoğul
1. çakara	çakrva	çakrma	çakre	çakrvahe	çakrmahe
2. çakartha	çakrathuh	çakra	çakrshe	çakrāthe	çakrdhve
3. çakāra	çakratuh	çakruh	çakre	çakrāte	çakrire

bhū (olmak) eyleminin Future (Par.) çekimi:

	Par.		
Tekil	Dual	Çoğul	
1. bhavishyāmi	bhavishyāva	bhavishyāma	
2. bhavishyasi	bhavishyatam	bhavishyata	
3. bhavishyati	bhavishyatām	bhavishyan	

Eylemlerin 3.T.Ş. ekleriyle diğer zamanlar ve hallerle birlikte topluca gösterilişine örnekler:

SANSKRİT GRAMERİNİN ÖZELLİKLERİ

	gam (gitmek) eylemi	gai (şarkı söylemek) eylemi
Present	gaççhati	gāyati
Perfect	cagāma	cagau
Aorist	agamat	-
Future	gamishyati	gāsyati
Passive	gamyate	gīyate
Causative	gamayati	gāpayati
Past Part.	gata	gīta
Absolutive	gatyā/gamya	gīya
Infinitive	gantum	gātum
Gerundive	gamya	geya
Nominal	gamanam/gāmin	gāyin

Sanskrit Örnek Cümleler

Rāmah sītām vane atyacat
(Rāma Sītā'yı ormanda terk etti)

Himavato gangā prabhavati
(Himalayalar'dan Ganj nehri doğar)

Na gardabho gāyati śikshito'pi
(Eşek âlim de olsa şarkı söyleyemez)

Aham tam hantum śaknomi
(Onu öldürebilirim)

Sa mayā hantum śakyate
(O benim tarafımdan öldürülebilir)

Ayodhyāyām daśarathaḥ nāma rācā āsīt
(Ayodhya'da Daśaratha adında bir kral vardı)